

**Antwoord op de schriftelijke vraag nr. 698
van de Heer Christophe DE BEUKELAER,
Brussels Volksvertegenwoordiger,
omtrent
“de implementatie van Optiris en de begrotingsimpact daarvan”**

Mijnheer de Volksvertegenwoordiger,

Inleiding

Op 5 mei 2022 heeft de Brusselse Hoofdstedelijke Regering het programma OPTIris gevalideerd, evenals de voorstellen inzake globale visie, plan van aanpak en methodologie.

In juli 2022 is een eerste ontwerp voorgelegd aan de stuurgroep. Het vat de 105 voorgestelde maatregelen samen, ondergebracht in de volgende **krachtlijnen**:

- HRM/personeelsbeleid
- Beheer van de administratiegebouwen op gewestelijk niveau
- Gewestelijk aankoopbeleid
- Governance
- Financieel, boekhoudkundig en begrotingsbeleid

Op 13 oktober 2022 heeft de regering de nota “Optiris - governancehervorming” goedgekeurd, met de **richtlijnen** voor de door te voeren besparingen. De financiën van het gewest zijn de afgelopen jaren zeer sterk onder druk komen te staan, in het bijzonder door de gezondheids- en energiecrisis, en dat speelt een belangrijke rol in deze wens om onze instellingen te hervormen.

Het OPTIris-programma **is echter vooral een verbeteringsoefening**, gebaseerd op de beginselen van zuinigheid, efficiëntie en doeltreffendheid. De voornaamste reden voor deze hervormingen is immers ons streven om de dienstverlening aan de burgers, bedrijven en organisaties van het gewest verder te verbeteren via overheidsdiensten van de hoogste kwaliteit.

De regering heeft op 22 december 2022 een eerste reeks concrete maatregelen genomen die voortvloeien uit het OPTIris-programma.

1. Gerealiseerde besparingen

De regeringsbeslissingen over **de gewestelijke administratieve gebouwen** betreffen:

- De invoering van een norm van 0,6 plaatsen per VTE voor alle Brusselse instellingen.
- De invoering van een moratorium op de lopende oproepen tot vastgoedprospectie (OVI) en werken.
- **De sturing van** microvestigingen in de Iristoren **door de Facilites dienst van de GOB en de goedkeuring** van het beginsel om herinrichtingen zoveel mogelijk te beperken.
- De goedkeuring van de voorgestelde inrichting voor de Rotonde van de Botanic Building, net als de verlenging van de huurperiode ervan om deze af te stemmen op de huurperiode van de Iris Tower.
- De wijziging van de stedenbouwkundige vergunning met betrekking tot de bestemming van de parkeerverdieping in de Iristoren, die niet bestemd is voor kantoren van de gewestelijke diensten.

- De prioriteitstelling inzake de te ondernemen stappen om te zorgen voor voldoende fietsenstallingen voor het personeel en de bezoekers.

Naast het geld dat we met deze beslissingen zullen besparen, zal dit soort groepering als ander voordeel hebben dat de verschillende Brusselse instellingen vlotter toegang zullen krijgen tot de expertise van elke structuur en dat ze **zo hun competenties kunnen poolen**. Zo zullen de burgers op termijn een meer doeltreffende en samenhangende dienstverlening genieten en kunnen de medewerkers **de infrastructuur en uitrusting onderling delen**.

Andere concrete verhuizingsbeslissingen, waaronder de locatie van de ministeriële kabinetten, zullen volgen op het verstrijken van de huurcontracten.

Op termijn zal dit, op kruissnelheid, zowat 8 miljoen euro per jaar aan besparingen opleveren, wat neerkomt op 14% van de huidige recurrente kosten.

Tweede element: **het gewestelijke aankoopbeleid** voor het hele Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt gebaseerd op een hybride model.

Bij dit model wordt een bestuur of instelling als verantwoordelijke aankoopcentrale aangewezen op basis van zijn of haar expertise en ervaring. De processen van het digitale aankoopbeleid die de regering in 2021 goedkeurde, zullen ook mee worden opgenomen voor digitale materies.

Op 26 mei 2023 heeft de regering de directie Juridische Zaken van Brussel Synergie ermee belast een wetgevende tekst op te stellen betreffende het gewestelijke aankoopbeleid. Daarnaast heeft ze aan de secretarissen-generaal van de GOB gevraagd een werkgroep aan te stellen om een gewestelijk aankoopbeleid in te voeren waarin digitale aankopen worden opgenomen. Momenteel wordt de laatste hand gelegd aan een besluit waarover de secretarissen-generaal hebben overlegd met Paradigm en dat nog moet worden voorgelegd aan de regering.

Op basis van de verworven ervaring uit andere aankoop- en opdrachtcentrales, zoals Iris Aankopen, kunnen we aanzienlijk besparen door het aankoopbeleid te stroomlijnen. Hoeveel we kunnen besparen, hangt af van het beoogde opdrachttype.

De derde krachtlijn betreft **het HR-beleid**. Ter herinnering: de totale loonmassa op de geconsolideerde gewest rekening 2022 bedraagt meer dan 1,7 miljard euro. Dit bedrag heeft eerder de neiging te stijgen dan te dalen en herinnert ons eraan hoe cruciaal het is voor de toekomst van het gewest om de evolutie van de loonmassa en de strategische planning van onze menselijke middelen onder controle te houden.

Daarom heb ik mijn diensten opgedragen zonder enig taboe voorstellen te formuleren op de volgende vlakken:

1. De invoering van een model, gebaseerd op objectieve criteria, met betrekking tot het poolen van overkoepelende personeelsbeheerprocessen, en daarrond een netwerk vormen
2. De ontwikkeling van een visie op de harmonisering van de statuten en de facto de organisatie van plaatsen voor overleg/onderhandeling hierover

3. Het bereiken van de saneringsdoelstelling via een betere beheersing van de wervingen: gedeeltelijk moratorium op wervingen en verbetering van het beheer van de interne personeelsmarkt
4. De verschillende pensioenstelsels voor statutaire personeelsleden en de gevolgen daarvan op het vlak van pensioenbijdragen
5. De inventaris van de premies toegekend aan de personeelsleden: tweetaligheidspremie, projectpremie, premies toegekend voor bijzondere en diverse opdrachten.
6. De loonschalen en de budgettaire gevolgen van de beslissing om de loopbanen te verlengen
7. Het gegevensbeheer via gedeelde informaticaplatformen
8. Het strategische personeelsplanningsmodel.

In november 2023 werd een nota met voorstellen op de voornoemde vlakken voorgelegd aan de regering. In de daaropvolgende beslissing van 30 november heeft de regering de minister-president en mezelf opgedragen om onder andere de volgende operationele nota's/studies voor te leggen: - een nota over de invoering van een geharmoniseerd en vernieuwend HR-beleid gebaseerd op de beginselen uit de visienota, met name het opstellen van een HR-ratio en van multidisciplinaire HR-teams, harmonisering, poolen en netwerking; - een nota over een gemeenschappelijk HR-softwareplatform; - een studie over de evolutie naar samenhangende gewestelijke loopbanen (statutair-contractueel, loonschalen, enz.); en een nota over de methodologie achter intragewestelijke mobiliteit.

Al deze nota's zijn begin 2024 opgesteld en zullen worden voorgelegd op een volgende regeringsvergadering.

Een andere krachtlijn betreft **de governance van de gewestelijke instellingen**.

De gewesten omvatten een grote verscheidenheid aan entiteiten.

Op 13 oktober 2022 heeft de regering de principiële beslissing bevestigd om meer samenhangende strategische plannings- en beheersystemen te ontwikkelen voor alle gewestelijke besturen en beleidssectoren.

Na een overheidsopdrachtprocedure werd begin maart 2023 een externe analyse aan Guberna toevertrouwd.

De studie betrof de verbetering van de governance van de besturen en bestuursinstellingen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en focuste op de volgende drie elementen:

- de governance van de themaclusters en van de strategische bestuursraad
- de governance van de autonome organisaties
- de governance van een gemeenschappelijke strategie.

Op 28 september 2023 heeft de ministerraad de ontvangst bevestigd van het eindverslag van Guberna, dat 11 actievoorstellen bevat. De ministerraad heeft de minister-president en mezelf daarnaast opgedragen een opvolgnota voor te leggen met betrekking tot de aanbevelingen uit het verslag.

In toepassing van deze beslissing hebben de minister-president en ikzelf in een nota van december 2023 voorgesteld een nieuwcanvas op te zetten voor de toekomst, om een duurzaam organisatorisch kader te kunnen uitbouwen voor de openbare diensten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Uitgaand van de vaststelling dat het *voor de hoofdopdrachten* de aard van de opdrachten uitgeoefend door de entiteit is die moet bepalen welk type instelling geschikt is om die opdrachten uit te oefenen, hoe ze beheerd moet worden en welke mate van beheersautonomie ze moet krijgen, maar dat *voor andere opdrachten* andere types instellingen meer geschikt lijken (autonome instellingen, met een gemeenschappelijk statuut of *sui generis*) besluit de nota dat die criteria moeten worden afgewogen tegen andere belangrijke criteria en doelstellingen, met name de wens om samenhangend, doelmatig en doeltreffend te werken per beleidsdomein, geen nieuwe instellingen op te richten, geen wildgroei van thematische expertisecentra te hebben, enz.

Op 22 december 2023 heeft de regering, als gevolg van het bovenstaande, beslist:

- De minister-president en ikzelf op te dragen de toepasbaarheid van de agencificatiecriteria voorgesteld in het Gubernaverslag te controleren op juridisch vlak en een juridische analyse te verrichten van de overwogen rollen, opdrachten en bevoegdheden voor de strategische comités en de CAR (Conseil administratief/Administratieve Raad) om te kijken of ze verenigbaar zijn met de eigen bevoegdheden en het statuut van de autonome instellingen.

Daartoe is een specifieke overheidsopdracht uitgeschreven. De resultaten van de analyse zullen binnenkort aan de regering worden voorgelegd.

- De minister-president en ikzelf op te dragen de regering een nota voor te leggen met een voorstel voor agencificatiecriteria voor het toekomstige organisatiekader, rekening houdend met de juridische analyses, alsook een gedetailleerde analyse van elke bestaande instelling in het licht van de agencificatiecriteria, en met de nadere regels voor de invoering van één enkel beheersorgaan voor de regeringsdiensten. Deze analysenota zal worden benut om te kijken welke instellingen samengevoegd/geïntegreerd zouden kunnen worden bij de invoering van het agencificatiekader. De nota zal ter advies worden voorgelegd aan alle leidende ambtenaren alsook aan de sociale partners.

De nota moet nog worden opgesteld.

De vijfde krachtlijn betreft **het Optimist-project**, namelijk de hervorming van ons begrotings- en boekhoudrecht. Via dit project willen we de planningstools en -instrumenten voor onze begrotingsmiddelen verbeteren, en zo ook onze begrotingsprestaties. De nieuwe codex over de Brusselse overheidsfinanciën is voltooid en zou eind deze maand in plenaire vergadering definitief goedgekeurd moeten worden. De bijbehorende besluiten zijn volop in voorbereiding zoals ik ook in de commissie van 11 maart 2024 heb toegelicht.

2. Kosten

Het is onvermijdelijk dat de besparingen die op de vijf bovengenoemde krachtlijnen worden gerealiseerd, een groot aantal acties vereisen die vooraf moeten worden uitgevoerd en die elk kosten met zich meebrengen (bijvoorbeeld de verhuizing van instellingen van het ene gebouw naar het andere brengt een groot aantal kosten met zich mee die verband houden met de verhuizing zelf, het herstellen van de gebouwen in hun oorspronkelijke staat, het opnieuw inrichten van de andere gebouwen, enz.) We mogen ook niet vergeten dat elke actie zijn eigen specifieke kosten met zich meebrengt, vooral wat betreft het personeel dat nodig is om de actie uit te voeren.

Dat valt niet te vermijden, en we moeten die kosten maken om de nagestreefde besparingen te verwezenlijken

Om u een idee te geven van de kosten die tot nu toe zijn gemaakt in het kader van het OPTIris-programma, vindt u hieronder een overzicht van de overheidsopdrachten die zijn uitgeschreven om het algemene beheer van het programma te ondersteunen, evenals de reflectie in verband met de verbetering van het bestuur van het Gewest. Daarnaast zijn er nog andere overheidsopdrachten, specifiek voor bepaalde projecten.

Zie tabel in bijlage.

Conclusie

Zoals eerder vermeld is OPTIris een sprint en tegelijk en vooral een marathon. Het is een besparingsplan en tegelijk en vooral een hervormingsplan en een omwenteling, waardoor ons gewest en zijn instellingen de uitdagingen van de toekomst kunnen aangaan, via onder meer een vernieuwde governance.

We hebben moeten vaststellen dat het gewest niet functioneert als een bedrijf: immers, de entiteiten blijven vreemden voor elkaar en hebben uiteenlopende werkmethodes en doelstellingen. Zoiets veranderen kost tijd, want je kunt het niet overhaasten. Dankzij de gekozen aanpak zien we nu tot ons genoegen dat waar er bij het begin van de werkzaamheden veel onwetendheid en een gebrek aan vertrouwen was, er nu duidelijk echte netwerken ontstaan van mensen die willen samenwerken over de grenzen van entiteiten en hiërarchische niveaus heen.

Het gewest is als een tanker, maar we slagen er toch in geleidelijk van koers te veranderen. Ik ben ervan overtuigd dat de toekomst zal uitwijzen dat dit de grote verdienste van OPTIris is.

Sven GATZ

**Antwoord op de schriftelijke vraag nr. 698
van de Heer Christophe DE BEUKELAER,
Brussels Volksvertegenwoordiger,
omtrent
“de implementatie van Optiris en de begrotingsimpact daarvan”**

BIJLAGE

Begrotingsjaar	Benaming	Begunstigde	Vastgelegde bedragen voor uitgevoerde of lopende overheidsopdrachten
2022	Accompagnement de 5 Green Belts	THE LEAN SIX SIGMA COMPANY	35.943,05
2022	2210201986-MP OPTIRIS	DELOITTE CONSULTING	56.216,60
2023	OPTIRIS STUDIE GOVERNANCE 2023	GUBERNA	57.588,49
2024	MP Optiris agencification	STIBBE	30.250,00